

PIŠE prof. dr. sc. **PAVO BARIŠIĆ**
 SNIMIO **VOJKO BAŠIĆ/EPH**

O bilježavanje prvoga desetljeća djelovanja Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu prigoda je zapitati se kakvo je značenje te visokoškolske ustanove i što je vrijednoga donijela Sveučilištu, gradu i široj zajednici. Je li opravdala visoka očekivanja, u kojem bi pravcu trebao biti usmjeren razvoj te treba li otvarati nove studije i što u budućnosti profilirati?

Poznato je da su filozofski fakulteti stožerna okosnica humanističke sveučilišne nastave. Nasljeđuju stoljetnu baštinu znanstvenih grana koje su se okupljale oko filozofije kao korpus takozvanih slobodnih umijeća, od jezikoslovnih i retoričkih do povijesnih, umjetničkih i odgojnih studija. Međutim, obrazovne tendencije u svijetu posljednjih nekoliko desetljeća pokazuju kako krovne ustanove humanističke naobrazbe ne prolaze posvuda dobro i ne dobivaju mjesto kakvo zaslužuju u sveučilišnim reformama i suvremenom obrazovnom pogonu.

INSTRUMENTALIZACIJA

Manjkavosti koje su izišle na vidjelo u sklopu ideoloških i ekonomskih deformacija naobrazbe pokazale su u pravom svjetlu razmjere do kojih je dovela degradacija humanističkoga obrazovanja, što traje više od jednoga stoljeća. Neki autori, poput bivšega njemačkog saveznog ministra kulture Juliana Nide-Rümelina, opisuju kako se odvijala povijest propadanja humanističkih impulsa u egzistencijalnom sukobu između humanističke i anti-humanističke slike čovjeka. U knjizi "Filozofija humane naobrazbe" on podvrgava kritici sve izraženiju tendenciju prema instrumentalizaciji naobrazbe. Nije sporna njezina korisnost i primjenjivost, prijeporno je kad izvanjski postavljeni ciljevi jednostrano oblikuju obrazovne sadržaje ili kada se naobrazbu nastoji definirati preko nekog instrumentalnog uspjeha. Time se otvara put diktaturama

PRVO DESETLJEĆE FILOZOFSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U SPLITU, HUMANISTIČKI

Potrebni su studiji francuskoga i njemačkog te a

OBLJETNICA

– Fakultet bi morao pojačati studije stranih jezika. Za grad i područje u kojemu boravi mnoštvo turista potrebno je otvoriti lektorate i studije francuskoga i njemačkog jezika. U gradu koji je izniknuo iz 17 stoljeća stare Dioklecijanove palače nužan je studij arheologije – kaže dr. Barišić

bilo političke ideologije bilo bezličnoga gospodarstva, put koji vodi razaranju prave svrhe naobrazbe i svodenju čovjeka na bezlični dio cjeline ili pukoga potrošača.

Prof. dr. sc. Pavo Barišić: Valja sa žaljenjem primijetiti kako je Filozofski fakultet u Splitu zastao u svojem razvoju

Do kako pogubnih učinaka može dovesti jednostrana logika dobiti i uštede troškova u naobrazbi, svjedoče prijedlozi u Republici Hrvatskoj kojima se iz državne mature traži izbacivanje predmeta za koji se opredjeljuje manji broj maturanata. Uštede bi pogodile najprije humanističke sadržaje umjetnosti, filozofije, logike i etike. Kad bi se tako nešto ostva-

ra doživljavala u onim obrazovnim sustavima koji su polazili od cjelovite humanističke naobrazbe. U tom pogledu potrebno je suvremenom pragmatično orijentiranom konceptu naobrazbe otvoriti duhovnu širinu. Ciljevi naobrazbe ne mogu se mjeriti prema zahtjevima politike ili tržišta, nego polazeći od odgovora na pitanje što čini smisao ljudske egzistencije i što je ispunjava. U tom svjetlu valja promatrati iznimno značenje osnivanja te potrebe jačanja i razvoja humanističke jezgre studija koje njeguje Filozofski fakultet u Splitu.

proveo usklađivanje svih studijskih programa na sveučilišnim i stručnim studijima u Republici Hrvatskoj.

ZA NOVE PROGRAME

Utemeljiteljska se djelatnost vodila iz dva središta. Jednu je, iznimno značajnu, predvodio tadašnji pročelnik Odjela za humanističke znanosti **Joško Božanić**. Drugu je ključnu ulogu odigrao dekan Visoke učiteljske škole u Splitu **Josip Milat**, koji je potom postao prvi dekan Fakulteta. Nositelj je osnivačke inicijative bio rektor Sveučilišta **Ivan Pavić**, koji je koordinirao cjelokupnim pothvatom. On je kao važno poslanje svoje mandate prepoznao u otvaranju Filozofskoga fakulteta. U naklonosti prema matičnom Sveučilištu i zavičajnom gradu, tadašnji ministar **Dragan Primorac** svestrano je podupirao utemeljiteljska nastojanja, potičući osobno na suradnju i noseći u Split dopusnice za djelovanje nove filozofske ustanove i njezinih studijskih programa.

Kada se ocjenjuje prvo desetljeće djelovanja Fakulteta, tada ima mnoštvo razloga za slavlje i zadovoljstvo. Ustanova je postala jedna od najvećih sveučilišnih sastavnica s velikim brojem studenata i nastavnika. Zatvoren je ciklus od preddiplomskoga i diplomskoga do poslijediplomskoga doktorskog studija. Sa studija izlaze prvi doktori znanosti, promoviraju se novi znanstvenici stasali upravo na Fakultetu. Šira uloga djelovanja studenata i profesora

“Valja pozvati gradske vlasti da pomognu upravi Fakulteta i Sveučilišta razvijati studije, a ne dovoditi u pitanje i ono malo skromnih poslovnih prostora što ih je Fakultet do sada stekao”

rilo, ne samo što bi se narušila sloboda onih koji žele pohađati i polagati te predmete, nego bi se iz naobrazbe izlučila njezina humanistička jezgra.

REFORMSKA NAČELA

O naobrazbi ovise ustav i zakoni, kultura i stvaralaštvo, gospodarstvo i prirodna dobra. Zato su uspješne i prosvijećene političke zajednice naobrazbu stavljale u sferu javnoga ili općega dobra. Sloboda zajednice počiva na autonomnim građanima, naobraženim i pripravnim za djelovanje i zauzimanje za pravedne ciljeve i vrednote. Vrhunac je europska kultu-

Osnivanje Filozofskoga fakulteta u Splitu i uvođenje novih studijskih programa poklopilo se s prilagodbom studija zakonskom okviru koji je ocrtala Bolonjska deklaracija. Tako je studiranje na novoutemeljenom Fakultetu otpočetak bilo ustrojeno prema reformskim načelima. Studijski sadržaji i diplome kompatibilni su s najširim obrazovnim kvalifikacijskim okvirom u Europi i svijetu. Vodio sam u to doba kao pomoćnik ministra znanosti, obrazovanja i športa Operativni stožer za provedbu Bolonjskoga procesa, koji je zajedno s Nacionalnim vijećem za visoko obrazovanje u jednom valu 2005.

ISTORIČKOGA SREDIŠTA GRADA I REGIJE

Francuskog arheologije

donosi nemjerljiv učinak na cjelokupni društveni život u gradu i široj zajednici.

Posao, međutim, nije ni izbliza dovršen. Potrebno je sagraditi kuću Fakulteta, kako je u svom svečanom govoru najavio rektor **Šimun Andelinović**. Za djelovanje i razvoj ustanove obrazovna supstancija važnija je od zidova. Treba stoga jačati kapacitet otvaranjem novih studija i angažiranjem kvalitetna nastavnoga kadra. S deset postojećih studijskih smjerova Filozofski fakultet nije dosegnuo potrebnu i poželjnu razinu. U nekoliko sam navrata skretao pozornost sveučilišnoj upravi i fakultetskom čelništvu kako je potrebno uvođenje novih studijskih smjerova. Valja sa zaljenjem primijetiti kako je Filozofski fakultet u Splitu zastao u svom razvoju ne otvorivši ni približno potreban broj studijskih programa.

Fakultet bi morao pojačati studije stranih jezika. Uz postojeća dva odsjeka za engleski i talijanski, potrebno je otvoriti lektorate i studije francuskoga i njemačkoga. Za grad i područje u kojemu boravi mnoštvo turista s tih govornih područja suviše je obrazlagati nasušnu potrebu tih studija. Nužan je isto tako studij arheologije, koji bi bio dobrodošla poveznica s postojećim studijima povijesti i povijesti umjetnosti. U gradu koji je izniknuo iz 17 stoljeća stare Dioklecijanove palače, koji se nalazi pokraj premalo istraženih iskopina najvećega antičkoga grada na istočnoj obali Jadrana, Salone, nužno je jačati arheološke i klasične studije.

Tko će proučiti neizmjernu svjetsku kulturnu baštinu na kojoj se nalazimo ako svi odu u ugostiteljstvo ili počnu bušiti Jadran? Zato valja pozvati prije svega gradske vlasti da pomognu upravi Fakulteta i Sveučilišta razvijati studije i visoku naobrazbu, a ne dovoditi u pitanje

i ono malo skromnih poslovnih prostora što ih je Fakultet do sada stekao. Drugi gradovi pomažu razvoj svojih sveučilišta.

Kao prvi pročelnik Odsjeka za filozofiju, imao sam čast započeti nastavnu djelatnost i održati uvodno predavanje iz filozofije 14. listopada 2005. U velikoj predavaonici u Radovano-

'Filozofski fakultet postao je jedna od najvećih sveučilišnih sastavnica s velikim brojem studenata i nastavnika. Sa studija izlaze prvi doktori znanosti, stasali na Fakultetu. Šira uloga djelovanja studenata i profesora donosi nemjerljiv učinak na cjelokupni društveni život u gradu'

voj ulici bili su nazočni tadašnji ministar znanosti Dragan Primorac s pomoćnicima, rektor Ivan Pavić, prvi dekan Fakulteta Josip Milat, dekani i profesori drugih sastavnica Sveučilišta, studenti, visoki uzvanici i brojni gosti.

Ogledno predavanje nosilo je naslov "Filozofija – kraljica znanosti". Naslovna sintagma s nakanom je aludirala na znamenitu Aristotelovu metaforu o filozofiji kao kruni na znanstvenom prijestolju. U zapadnoj je humanističkoj naobrazbi ta prisposoba stoljećima – od antike preko srednjega do novoga vijeka – služila kao inspiracija mnogim učenim ljudima.

U stanovitom je vidu, premda smanjenim opsegom, tu ulogu zadržala do danas, utemeljujući pojedinačne znanosti, određujući njihov ustroj i potičući na traženje onoga što prekoračuje vidljivi svijet.

Predavanje o značenju filozofije i ulozi duhovne baštine u povijesnom životu grada Splita slušao je prvi naraštaj studenata. U međuvremenu je studij upisalo još deset naraštaja. Na Odsjeku za filozofiju tako je stasalo osam generacija bakalaura, šest generacija magistara, a s poslijediplomskoga studija izlaze prvi doktori znanosti.

SVJETSKI ZNANSTVENICI

Kada se pogled usmjeri na djelovanje studenata i brojnost njihovih aktivnosti i inicijativa, otvara se pred očima spektar vrijednih djela i postignuća – od časopisa kao što je "Humanist" do savjetovanja i prvih prosvjednih skupova protiv ograničenja autonomije Sveučilišta. Kako to i dolikuje, studenti i nastavnici filozofije našli su se u prvim redovima kad je zatrebalo. U tomu se sastoji prevažna uloga filozofije.

Bez obzira na organizacijske i druge teškoće, porinuti je mudroslovni brod uspješno započeo plovidbu. Pročelničko je kormilo prije dvije godine preuzeo **Hrvoje Relja**, trenutačno je za upravljačkom pločom **Mislav Kukoč**. Prva zaposlena djelatnica na Odsjeku, **Marita Brčić Kuljiš**, obranila je prvu doktorsku disertaciju iz filozofije na Fakultetu, a sada uspješno obnaša dužnost prodekanice za znanost i međunarodnu suradnju. Uz ostale zaposlene nastavnike, **Mirka Jakića**, **Berislava Žarnića** i **Tončija Kokića**, nastavu izvode ugledni stručnjaci: za indijsku filozofiju **Mislav Ježić**, za arapsku **Daniel Bučan**, za filozofiju uma **Zdravko Radman**, za hrvatsku filozofiju **Ivica Martinović**. Na skupove i predavanja dolaze istaknuti svjetski znanstvenici.

Sponosom sam doživio kada su u nastavu Fakulteta kao asistenti uključeni istaknuti studenti prvih naraštaja – **Gabriela Bašić**, **Ljudevit Hanžek** i **Emil Kušan**. Uspješno je time okrunjena prva dekada Odsjeka.

Fakultet se odvažno otisnuo na svoju obrazovnu plovidbu. Ali njegova prava misija tek je započela. Traži se veliko umijeće i suradnja fakultetske i sveučilišne uprave kako bi ona u potpunosti bila ostvarena. U tom je pothvatu potrebno razumijevanje grada i šire zajednice.